48988 ـ هېيت كۆنى ئۆچۈن يۇيۇنۇشنىڭ ۋاقتى توغرىسىدا

سۇئال

هېيت كۆنى ئۆچۈن يۇيۇنۇش قايسى ۋاقىتتا باشلىنىدۇ؟ چۈنكى مەن بامدات نامىزىدىن كېيىن يۇيۇنسام هېيت نامىزى ئوقۇيدىغان ئورۇننىڭ ئارىلىقى يىراق بولغانلىقى ئۆچۈن ۋاقىت چېقىرالمايدىكەنمەن؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلى جاۋاپ

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى :هېيت كۆنىدە يۇيۇنۇش ياخشىدۇر، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ هېيت كۆنىدە يۇيۇنغانلىقى توغرىسىدا ھەدىس بايان قىلىنغان.

ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ، سەلەمەتە ئىبنى ئەكۋە ۋە ئىبنى ئۆمەر(ئاللاھ ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن) قاتارلىق نۇرغۇن ساھابىلارنىڭ هېيت كۆنىدە يۇيۇنغانلىقى بايان قىلىنغان.

ئىمام نەۋەۋي رەھىمەھۇللاھ "ئەلمەجمۇئ"نامىلىق ئەسىرىدە مۇنداق بايان قىلىدۇ: بۇ توغرىدا ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنغان ئەسەردىن باشقا ئەسەرلەرنىڭ ئىسنادى ئاجىز ۋە دەلىل بولالمايدۇ. هېيت كۆنىدە يۇيۇنۇشنىڭ ياخشى بولىدىغانلىقى توغرىسىدىكى بۇ مەسىلىدە تاپىنىشقا بولىدىغىنى ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ئەسەر ۋە جۈمە كۆنىدە يۇيۇنۇشقا قىياس قىلىشتۇر.

ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ توغرىدا بايان قىلىنغان ئىككى ھەدىس بولۇپ ئىككىلىسى ئاجىز ھەدىستۇر، لېكىن ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سۆزىنەتكە ئەمەل قىلىشقا بەك ھېرىسمەن بولغانلىقى ئۆچۈن هېيت كۆنى هېيت نامىزىغا چېقىشتىن بۇرۇن يۇيۇنۇپ چىقاتتى.

ئىككىنچى: هېيت كۆنى ئۆچۈن يۇيۇنۇشنىڭ ۋاقتى:

بامدات نامىزىدىن كېيىن يۇيۇنسا ياخشى بولىدۇ، ئەگەر ۋاقىت قىس، ناماز ئوقۇيدىغان جاي يىراق، كىشىلەر بامداتتىن يېنىپلا هېيت نامىزى ئوقۇيدىغان جايغا بارىدىغان بولسا، ئۇ ۋاقىتتا بامدات نامىزىدىن بۇرۇن يۇيۇنسىمۇ بولىدۇ.

ئىمام مالىك رەھىمەھۇللاھنىڭ"مۇئەتتا"ناملىق مەشھۇر ئەسىرنىڭ شەرھىسى بولغان "ئەلمۇنتەقا" ناملىق ئەسىردە مۇنداق بايان قىلىنغان: "ھېيت كۈنى ھېيت نامىزىغا مېڭىشتىن بۇرۇنلا يۇيۇنسا ياخشى بولىدۇ.

ئىبنى ھەبىيب مۇنداق دەيدۇ: ھېيت كۈنى ئۆچۈن يۇيۇنۇشنىڭ ئەڭ ياخشى ۋاقتى بامدات نامىزىدىن كېيىن بولىدۇ.

ئىمام مالىك "ئەلمۇختەسەر" ناملىق ئەسىردە ھېيت كۈنى ئۆچۈن بامدات نامىزىدىن بۇرۇن يۇيۇنسىمۇ كەڭىرچىلىك بار دېگەن".

"شەرھى مۇختەسەر"2/102-بەتتە، خەلىل: ھېيت كۈنى ئۆچۈن يۇيۇنۇشنىڭ ۋاقتى تاڭ يورۇشتىن بىر، ئىككى سائەت بۇرۇن بولسىمۇ بولىدۇ، دېگەن.

ئىبنى قۇدامە رەھىمەھۇللاھ "ئەلمۇغنىي" ناملىق ئەسىردە مۇنداق دەيدۇ: "ھېيت كۈنى ئۆچۈن يۇيۇنۇشنىڭ ۋاقتى خەرقىنىڭ سۆزىگە قارىغاندا تاڭ يورىغاندىن كېيىن بولىدۇ. قازى ئەبۇ يەئلا ۋە ئامىدىي مۇنداق دەيدۇ: "تاڭ يورۇشتىن بۇرۇن يۇيۇنغان كىشى سۈننەت بويىچە ئىش قىلمىغان بولىدۇ، چۈنكى ھېيت كۈنى ئۆچۈن يۇيۇنۇش بولسا جۈمە نامىزى ئۆچۈن يۇيۇنغانغا ئوخشاش بامداتتىن بۇرۇن بولسا توغرا بولمايدۇ. ئىبنى ئەقىيل مۇنداق دەيدۇ: "ھېيت كۈنى ئۆچۈن يۇيۇنۇشنىڭ ۋاقتى ئىمام ئەھمەدتىن بايان قىلىنغان تېكستتە بامداتتىن بۇرۇن ۋە كېيىنمۇ بولىدۇ، چۈنكى جۈمە نامىزىغا نسبەتەن ھېيت نامىزىغا باردىغان ۋاقىت قىستۇر، ئىختىلاپتىن چىقىش ئۆچۈن ياخشىسى بامداتتىن بۇرۇن بولسا، پاكىزلىق تەرەپتىن ھەم يۇيۇنۇشنىڭ نامازغا يېقىنلىقى تەرەپتىن ياخشى بولىدۇ، دېيىلگەن.

ئىمام نەۋەۋي رەھىمەھۇللاھ "ئەلمەجمۇئ"تا مۇنداق بايان قىلغان: ھېيت كۈنى ئۆچۈن يۇيۇنۇشنىڭ ئەڭ توغرا ۋاقتى توغرىسىدا ئۆلىمالارنىڭ مەشھۇر ئىككى تۈرلۈك قارىشى بار، بىرى: "ئەلئۇمدە" ناملىق ئەسەردە: تاڭ يورىغاندىن كېيىن دەپ بايان قىلىنغان، ئىككىنچىسى: يەنى ئەڭ توغرا بولغىنى: مەزھەپ ساھىبلىرىنىڭ بىرلىكى بىلەن تاڭ يورۇشتىن بۇرۇنمۇ ۋە كېيىنمۇ دۇرۇس بولىدۇ دېگەن قارىشىدۇر.

قازى ئەبۇ تەييب ئۆزىنىڭ "ئەلمۇجەررەد" ناملىق ئەسىردە، ئىمام شافىئى رەھىمەھۇللاھدىن بايان قىلغان سۆزىدە: "بۇۋەيتىدا"ھېيت كۈنى ئۆچۈن يۇيۇنۇشنىڭ توغرا ۋاقتى تاڭ يورۇشتىن بۇرۇن بولىدۇ، دېگەن.

ئىمام نەۋەۋي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئەگەر ھېيت كۈنى ئۆچۈن يۇيۇنۇشنىڭ ئەڭ توغرا ۋاقتىنى تاڭ يورۇشتىن بۇرۇن دېسەك، ئۇ ۋاقىتتا بۇ مەسىلىدە ئۈچ تۈرلۈك قاراش بولىدۇ:

1-بۇنىڭ ئەڭ مەشھۇر ۋە توغرا بولغىنى: يېرىم كېچىدىن كېيىن توغرا بولىدۇ، ئۇنىڭدىن بۇرۇن توغرا بولمايدۇ دېگەن قاراشتۇر.

2- كېچىنىڭ ھەممە ۋاقتىدا توغرا بولىدۇ دېگەن قاراش، بولۇپ بۇنى ئىمام غەزالىي كەسكىن بېكىتكەن، ئىبنى سەببباغ ۋە باشقا ئالىملارمۇ ئىختىيار قىلغان يەنى تاللىغان.

3- يۇيۇنۇش تاڭ يۇرۇشتىن بۇرۇن سوھۇرلۇق ۋاقتى بىلەن دۇرۇس بولىدۇ دېگەن قاراش بولۇپ، بۇنى ئىمام بەغەۋي كەسكىن بېكىتكەن.

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان قاراشلارغا ئاساسەن: ھېيت نامىزىغا تولۇق تەييارلىق قىلىپ چىقىش ئۈچۈن ھېيت كۈنى بامداتتىن بۇرۇن يۇيۇنسىمۇ بولىدۇ.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.